Teisminio proceso Nr. 2-69-3-07752-2019-3 inio sprendimo kategorija 1.3.2.9.10.8

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. vasario 24 d.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės, Birutės Janavičiūtės (kolegijos pirmininkė, pranešėja) ir Donato Šerno, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinė bylą pagal atsakovės uždarosios akcinės bendrovės "Kautra Cargo" kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 26 d. sprendimo peržūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo A. B. ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei "Kautra Cargo" dėl atleidimo iš darbo pripažinimo neteisėtu, vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką ir kompensacijos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- 1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių darbo sutarties nutraukimą dėl šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo, darbdavio pareigą apmokyti darbuotojus ir imtis priemonių jų kvalifikacijai didinti, aiškinimo ir taikymo
- 2. Ieškovas A. B. teismo prašė pripažinti jo atleidimą iš darbo UAB "Kautra Cargo" 2019 m. sausio 11 d. neteisėtu, priteisti iš atsakovės vidutini darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką ir 2027,64 Eur dydžio kompensaciją.
- Ieškovas nurodė dirbęs vairuotoju pas atsakovę. Ieškovo darbo funkcijoms atlikti yra privaloma baigti motorinių transporto priemonių kroviniams vežti mokymus pradinei 95 kodo kvalifikacijai įgyti, o pasibaigus pradinei kvalifikacijai - baigti periodinius profesinius mokymus šiai kvalifikacijai pratęsti. Ieškovo kvalifikacijai pratęsti. Ieškovo kvalifikacijai pratęsti. Pakovo mustatyta 2018 m. gruodžio 13 d. Nei darbo sutartyje, nei atsakovės darbo tvarkos taisyklėse nenustatyta ieškovo pareigos savarankiškai baigti periodinius profesinius mokymus šiai kvalifikacijai pratęsti. Pareigo organizuoti mokymus turėjo atsakovė (Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – ir DK) 27 straipsnis), todėl nėra pagrindo spręsti, kad savarankiškai neigydamsa nurodytos kvalifikacijos ješkovas padarė darbo pareigų praeigo pareigo pare

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- 4. Kauno apylinkės teismas 2020 m. vasario 11 d. sprendimu ieškinį atmetė.
- Teismas nurodė, kad 95 kodo kvalifikacijos įgijimas ir pratęsimas laiku yra ne darbuotojo apmokymai ar jo kvalifikacijos kėlimas, kaip teigia ieškovas, o speciali teisė ir pagal ES teisės aktus būtinoji sąlyga norint dirbti tą darbą, kurį pagal šalių sudarytą darbo sutartį privalėjo dirbti ieškovas. Šios kvalifikacijos turėjimas, kaip ir pačios specialios teisės (vairuoti) turėjimas, yra darbuotojo asmeninė atsakomybė.
- Teismas pažymėjo, kad byloje nėra duomenų, jog šalys būtų susitarusios dėl 95 kodo kvalifikacijos įgijimo išlaidų kompensavimo. Aplinkybė, kad įmonė mokymų neorganizuos ir tuo turi pasirūpinti pats ieškovas, ieškovui buvo žinoma iš 2018 m. rugpjūčio 16 d. pranešimo ir 2018 m. spalio 29 d. raginimo.
- Teismas konstatavo, kad bylos medžiaga nepatvirtira ieškovo teiginių, jog atsakovė pati kreipdavosi į profesinio mokymo įstaigas dėl savo vairuotojų registracijos į profesinius mokymus 95 kodo kvalifikacijai įgyti arba pratęsti bei apmokėdavo jų išlaidas. Teismas pažymėjo, kad ieškovo lūkesčiai, jog atsakovė padengs mokymų išlaidas, nėra tiesiogiai susiję su tarp šalių kilusiu ir šioje byloje nagrinėjamu ginču ir neturi esminės teisinės reikšmės šiam ginču išspręsti. Šios aplinkybės būtų teisiškai aktualios sprendžiant ginčą dėl turėtų išlaidų kompensavimo.
- Teismo vertinimu, atsakovės 2018 m. gruodžio 27 d. rašte išdėstyti motyvai, dėl kurių ji netenkino ieškovo 2018 m. gruodžio 21 d. prašymo suteikti kasmetines atostogas, yra pagrįsti ir suprantami. Ieškovas ilgą laiką žinojo apie būrinumą turėti galiojantį 95 kodo pažymėjimą, apie tai, kad jo pažymėjimo galiojimas baigiasi 2018 m. guodžo 13 d., tačiau 2019 m. sausio 4 d. ieškovas nebuvo įgigįs teisės veži krovinius komerciniais tikslais, t. y. negalėjo atilkti savo tiesioginių darbo funkcijų. Tokį elgesį atsakovė pagristai įvertino kaip šiurkštų darbo pareigų pažeidimą. Ieškovui buvo nustatytas pakankamas terminas pasiaiškinimui pateikti, tačiau šia teise jis nepasinaudojo. Mokymų baigimas 2019 m. sausio 8 d. ir tai patvirtinančių duomenų pateikimas darbdavė po darbo santykių nutraukimo negali būti laikomas priežastimi pripažinti ieškovo atledimą iš darbo neteisėtu. Teismas konstatavo, kad ieškovas pažeidė saksovės direktoriaus 2017 m. spalio 4 d., jaskymu. Nr. 03-20 patvirtintų Darbo tvarkos taisykliji, 5.2, 5.8.2.1 ir 5.8.2.2 punktus. Ieškovoo pareigų pažeidimas kvalifikuotinas kaip šiunkštus, nes dėl tokio pažeidimo darbdavė pagristai pararado pasitikėjimą ieškovu, t. y. jo sugebėjimu ateityje tinkamai atlikti pavestas darbo funkcijas. Nutraukdama darbo sutartį su ieškovu atsakovė laikėsi DK 64-65 straipsniuose nustatytos darbo sutarties nutraukimo tvarkos ir
- Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, šinagrinėjusi ieškovo apeliacinį skundą, 2020 m. gegužės 26 d. sprendimu panaikino Kauno apylinkės teismo 2020 m. vasario 11 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą ieškinį tenkinti: pripažinti ieškovo atleidimą iš darbo <u>DK 58 straipsnio</u> pagrindu neteisėtu; ieškovo į darbą negrąžinti, pripažinti, kad darbo sutartis yra nutraukta šiuo teismo sprendimu jo įsiteisėjimo dieną; priteisti ieškovui iš atsakovės 2050,29 Eur kompensaciją ir 4100,58 Eur vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką.
- Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad nors atsakovė teikė teismui duomenis apie kartu su 2018 m. rugpjūčio 16 d. ir 2018 m. spalio 29 d. įsakymais dėl komandiruočių siųstus raginirmus pasirūpinti 95 kodo kvalifikacijos pratęsimu, šiuose dokumentuose nėra informacijos, kad mokymų laikas bus priskiriamas darbo laikui, už kurį ieškovui bus mokamas darbo užmokestis. Darbdavė akcentavo neorganizuojanti darbuotojams mokymų 95 kodo kvalifikacijos galiojimui pratęsti. Nurodytos aplinkybės patvirtina, kad darbdavė savo nurodomą darbuotojui teiktą informaciją siejo ne su įpareigojimu yykdyti darbo funkcijas, bet su siekiu atkreipti darbuotojo dėmesį į tai, jog po 2018 m. gruodžio 13 d. jis nebegalės vykdyti darbo funkcijų. Darbdavė neįrodinėjo aplinkybių, kurios galėtų būti pripažįstamos darbo pareigų pažeidimu – ieškovo nepagrįsto atsisakymo darbo laiku dalyvauti darbdavės organizuojamuose mokymuose.
- 11. Ieškovas neginčija fakto, kad jam buvo žinoma apie 95 kodo kvalifikacijos galiojimo terminą. Kadangi aptariamais pranešimais darbdavė nenustatė konkrečių ir aiškių su darbo funkcijų vykdymu susijusių pareigų, kurių pažeidimas galėtų būti pagrindas inicijuoti darbo santykių nutraukimą, ieškovo skundo argumentai, kad darbdavės nurodyti pranešimai nebuvo iteikti (galimai nebuvo siųsti), nėra reikšmingi nagrinėjamam ginčiu.
- 12. Kolegija nurodė, kad ieškovo veiksmai gavus darbdavės 2018 m. gruodžio 17 d. įsakymą dėl vykimo į komandiruotę atskleidžia tiek jo siekį prasitęsti 95 kodo kvalifikacijos galiojimą, tiek ir jo poziciją, kad būtent darbdavė savo sąskaita darbo laiku turėjo organizuoti kvalifikacijos pratęsimo mokymus. 2018 m. gruodžio 21 d. ieškovas teikė darbdavei prašymą dėl kasmetinių atostogų, kurių metu galėtų baigti mokymus, suteikimo ir skundą dėl atsisakymo nurodytą prašymą priimti, kuriame akcentavo darbdavės pareigą organizuoti mokymus.
- Kolegijos vertinimu, ieškovo teisėtą lūkestį, kad mokymais pasirtipins darbdavė, galėjo lenti ne tik DK 29 straipsnių 111 straipsnio 2 dalies 5 punktu kuriamas teisinis reglamentavimas, pagal kurį kvalifikacijos tobulinimo laikas priskiriamas darbo laikui ir už jo organizavimą atsako darbdavys, bet ir ieškovo į bylą pateiktas viešas darbdavės skelbimas, kad ieškodama darbuotojų darbdavė siūlo jiems tiek pradinį, tiek ir periodinį 95 kodo mokymus. Kolegija atsakovės argumentus, kad ji organizavima organizavos vita pradinius 95 kodo kvalifikacijos įgijimo mokymus ir tik įmonėje įsidarbinusiems užsieniečiams, nagrinėjamos bylos kontekste vertino kaip nepaneigiančias pagrindo ieškovui tikėtis, kad mokymus organizavos ir už juos sumokės darbdavė.
- r πεικευαιτα ναυμπιμ αστο υzmokesų uz priverstines pravaikštos taiką, kolegija pažymėjo, kad nors šalių darbo santykiai tęsėsi ilgą laiką, o ieškovas teikė į bylą duomenis, kad po darbo sutarties nutraukimo jis neįsidarbino, tačiau jis pripažino kito darbo aktyviai neieškojęs, taip pat ieškiniai neprašė, atleidimą pripažinus neteisėtu, jį gražimi į darbą, t. y. regalėjo tikti tęsitis darbo satykiai neieškojes, taip pat ieškiniai petparašė, atleidimą pys kodo kultūrauki taitu. DK 60 straipsnyje nurodytu, pagrindu. Nurodytas aplinkybės teisėjų kolegija pripažino pakankamu pagrindu šmoką už priverstinės pravaikštos laiką sumažinti per pusę ki 4100,58 Eur (8201,16 Eur / 2) (suma neatskaičius mokesčiu). Kolegijos nuomone, tokia išmokos suma užrikrins šalių interesų pusiausvyrą, kadangi, viena vertus, taps kompensacija ieškovui už jo su darbo santykiais susijusius praradimus, kita vertus, netaps neproporcingai didele finansine našta darbdavei. 14. Priteisdama vidutini darbo užmokesti už priverstinės pravaikštos laika, kolegija pažymėjo, kad nors šaliu darbo santykiai tesėsi ilea laika, o ješkovas teikė i byla duomenis, kad po darbo sutarties nutraukimo jis neisidarbino, tačiau iis

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 26 d. sprendimą ir palikti galioti Kauno apylinkės teismo 2020 m. vasario 11 d. sprendimą, prieisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 1. Apeliacinės instancijos teismas nepasisakė dėl esminio apeliacinio skundo argumento ir tarp šalių kilusio ginčo, ar darbdavys, vadovaujantis DK 29 straipsnio 2 dalies ir DK 111 straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatomis, privalo organizaoti 95 kodo kvalifikacijos įgijimą (pratęsimą) savo lėšomis bei darbuotojo darbo laiko metu. Šio teismo motyvai, kad ieškovas, vadovaujantis nurodytomis nuostatomis bei atsakovės viešai skelbiama informacija, galėjo tikėtis, jog 95 kodo kvalifikacijos gaijimą opratęsimą) savo lėšomis bei darbuotojo ir darbdavio individualus susitarimas. Bylos duomenys patvirtina, kad šalys nebuvo susitanusios dėl 95 kodo kvalifikacijos įgijimo apmokėjimo. 95 kodo kvalifikacija yra įgojama įvertinus šiskirtinai tik paties vairuotojo, kaip fizinio asmens, kompetencijas, t. y. gebėjimus ir galėjimą veži tarptautinius krovinius. Reikalavimas turėti šią kvalifikacija pregili būti prilyginamas darbdavio pareigai apmokyti darbuotoją dirbti. Jos, kaip ir specialios teisės vairuoti, turėjimas yra paties darbuotojo asmeninė atsakomybė ir jis šią teisę privalo turėti siekdamas būti priimtas į darbą (nagrinėjamu atveju išsaugoti darbo vietą).
 - darbuotojo asmenine atsakomytoe ir jis saį teisę privato tureti isekotamas buti primnas į darbų (nagmicjama aivėju issaugou darbo veru).

 Apeliacinės instancijos teismo šivada, kad 95 kodo kvalifikacijos neturėjimas negali būti vertinamas kaip nepagrįstas atsisakymas dirbti ar šiukštus darbo tvarkos taisyklių pažeidimas, yra nepagrįsta, nes be 95 kodo kvalifikacijos, kelionės dokumento, variuotojo teisių, vairuotojo kortelės ir kitų Darbo tvarkos taisyklių 5,2 punkte nurodytų dokumentų darbuotojai (vairuotojai) negali vykdyti savo tiesioginių darbo finikcijų, t. y. gabenti tarptautinių krovinių ir švykti į komandiruotę. Be to, atsakovės sprendimą konstatuoti šiurkštų darbo drausinės pažeidima padarilimas sudarbovė, jos pavedimą ignoravimas, pasiaškinimo dėl šiurkštaus darbo drausinės pažeidimo nepateikimas laiku, nepripažimas savo kaltės, pasitikėjiu paradimas. Darbdavys, kertinęs aplinkybių visimą, sprendžia, ar yra pagrindas darbuotoju pasitikėti. Jeigu aplinkybės pativitina darbo drausinės pažeidimą padariusio asmens abejingumą dėl savo padarytų veiksmų ir nesiskaitymą su darbdavio interesas, tai pasitikėjimo paradimas ir jo nulemtas darbdavio pasitinkimas nutraukti darbo santykius teismo gali būti pripažintas proporcinga darbdavio pasirinkta priemos 2018 m. vasario 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-55-248/2018 30 punktą ir jame nurodytą kasacimio teismo praktiką). Šiuk kvalifikacijos tyčinis paradimas (neprasitęsimas) laikytinas esminiu darbdavės interesu pažeidimu, nes be šios kvalifikacijos ieškovas negali gabenti tarptautinių krovinių už atygį ES teritorijoje.
 - Net ir pripažįstant atsakovės sprendimą atleisti ieškovą iš darbo neteisėtu, apeliacinės instancijos teismo ieškovui priteista išmoka už priverstinį pravaikštos laiką šiurkščiai pažeidžia protingumo, teisingumo, sąžiningumo, šalių pusiausvyros principus. Ieškovas ieškiniu neprašė grąžinti jo į darbą, tačiau į darbo biržą įsiregistravo tik 2019 m. lapkritį, o iki tol gyveno iš santaupų. Ieškovas turi tolimųjų reisų vairuotojo profesiją, o toks darbas rinkoje yra labai paklausus.
- 16. Atsiliepimu į kasacinį skundą įeškovas prašo skundo netenkinti ir priteisti jam patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
 - Atsakovė nepagrjstai teiga, kad apeliacinės irstancijos teismas nepasisakė dėl šalių ginča, t. y. jos pareigos organizatoi 95 kodo kvalifikacijos gijimą (pratęsimą) savo darbuotojams. Šalių ginčas kilo dėl darbo santykių nutraukimo DK. 58 straipsnio 2 dalies 1 punkto pagrindu teisėtumo. Paga IDK. 58 straipsnio 5 dalį sprendimą nutraukti darbo sutartį dėl darbuotojo padaryto pažeidimo darbdavyto pažeidimo sunkumą ir padarinius, padarymo aplinkybės, darbuotojo kaltę, priežastinį ryšį tarp darbuotojo veikos ir atsiradusių padarinių, jo elgesį ir darbo rezultatus ki pažeidimo padarymo. Atleidimas iš darbo turi būti proporcinga pažeidimi ar jų visumai priemonė. Taigi, šiam ginčui teisingai išragrinėti turi būti nustatytos šioso aplinkybės: 1) ar darbuotojas buvo prisiemęs tam tikrą su darbo funkcijų vykdymų susijusią konkrečią pareigą; 2) ar darbuotojas prisiinta paneiga pažeidė; 3) ar pažeidimas laikytinas šiūrkščiu; 4) ar sprendimas nutraukti darbo santykia pvia adekvati reakcija ar proporcinga priemonė padarytamų pažeidimu. Iš semės nejrodžius bent viocižius padarinas pad
 - DK 29 straipsnio 1 dalvje nustatyta, kad darbdavys privalo apmokyti darbuotoja dirbti tiek, kiek tai būtina jo darbo funkcijai atlikti. Pagal to paties straipsnio 2 dali darbdavys privalo imtis priemonių 16.2

darbuotojų kvalifikacijai ir jų profesionalumui, gebėjimui prisitaikyti prie besikeičiančių verslo, profesinių ar darbo sąlygų didinti. DK 26 straipsnio 2 dalies 1–2 punktuose nustatyta, kad, įgyvendindamas lyčių lygybės ir nediskriminavimo kitais pagrindais principus, darbdavys sudaro vienodas darbo sąlygas, galimybės tobulinti kvalifikacija, siekti profesinio tobulėjimo, persikvalifikuoti, įgyti praktinės darbo patirties, taip pat teikti vienodas lengvatas. Atsižvelgiant į tai, kad pati atsakovė bendrovėje vidiniais aktais nebuvo nustačiusi, jog 95 kodo kvalifikacijos gijimas, pratęsimas yra šimtinė darbuotojų pareiga, į tai, jog bendrovėje de facto (faktiškai) egzstavo praktika, pagal kurią atsakovė tzisėmė organizaciniais savo darbuotojų 95 kodo kvalifikacijos gijimo, pratęsimo klusimais, bei į tai, kad teisinis reguliavimas įpareigoja darbdavį sudaryti vienodas darbo ir profesinio tobulėjimo sąlygas, ieškovas galėjo turėti ir turėjo teisėtus liikesčius, jog atsakovė pasirūpins 95 kodo kvalifikacijos pratęsimo organizaciniais klusimais.

Atsakovė nepagrįstai kvestionuoja apeliacinės instancijos teismo priteistos išmokos už priverstinį pravaikštos laiką dydį. Ieškovas kreipėsi į darbo ginčų komisiją, reikalaudamas grąžinti jį į darbą, t. y. rodė valią ir siekė toliau tęsti darbo santykius. Atsakovė nepageidavo, kad ieškovas būtų grąžintas į darbą net pripažinus darbo santykių nutraukimą neteisėtu, t. y. pati iš esmės pageidavo kitų įstatyme nurodytų pasekmių taikymo. Tai, kad ieškovas, atsižvelgdamas į susidariusią situaciją, pasirinko kitą įstatyme nurodytų pasekmių taikymo. Tai, kad ieškovas, atsižvelgdamas į susidariusią situaciją, pasirinko kitą įstatyme nurodytų pasekmių taikymo. Tai, kad

Teisėju kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl darbo sutarties nutraukimo už šiurkštų darbo pareigų pažeidimą sąlygų

- Pagal DK 58 straipsnio 1 dalyje suformuluotas nuostatas darbdavys turi teisę nutraukti darbo sutartį be įspėjimo ir nemokėti išeitinės išmokos, jeigu darbuotojas dėl savo kalto veikimo ar neveikimo padaro pareigų, kurias nustato darbo teisės normos ar darbo sutartis, pažeidimą. Taigi toks darbo sutarties nutraukimas galimas tik tokiu atveju, jei darbuotojas pažeidžia pareigas, tai padaro kaltais veiksmais, ir tik tada, jei pažeidžiamos pareigos, kurias nustato darbo sutartis arba darbo teisės normos. Šios normos gali būti tiek teisės aktuose, taikomuose valstybės mastu, tiek ir vietiniuose norminiuose teisės aktuose (DK 3 straipsnio 1 dalis). Šalims nesutariant dėl šių sąlygų egzistavimo ir ginčiu persikėlus į darbo ginčius nagrinėjančius organus, pareiga įrodyti šias sąlygas tenka darbdaviui.
- Priežastis nutraukti darbo sutartį gali būti per paskutinius dvylika mėnesių darbuotojo padarytas antras toks pat darbo pareigų pažeidimas (DK 58 straipsnio 2 dalies 2 punktas) arba šiurkštus darbuotojo darbo pareigų pažeidimas (DK 58 straipsnio 2 dalies 1 punktas). Kai už šiurkštų darbo pareigų pažeidimą atleistas iš darbo darbuotojas ginčija darbo sutarties nutraukimo teisėtumą, darbdavys turi įrodyti ne tik nusižengimo padarymo faktą, bet ir tai, kad nusižengimas kvalifikuotinas kaip šiurkštus.
- Šiurkštaus darbo pareigų pažeidimų nebaigtinis sąrašas pateiktas <u>DK 58 straipsnio</u> 3 dalyje. Be konkrečių šios dalies 1–6 punktuose nurodytų pažeidimų, šiurkščiais gali būti laikomi ir kiti pažeidimai, kuriais šiurkščiai pažeidžiamos darbuotojo darbo pareigos. Taigi darbdavys turi diskreciją, atsižvelgdamas į visas su padarytu pažeidimų susijusias reikšningas aplinkybes, pareigų pažeidimą pripažimi šiurkščiu <u>DK 58 straipsnio</u> 2 dalies 1 punkto, 3 dalies 7 punkto pagrintu. Kasacinio teismo pasisakyta, kad, sprendžiant dėl darbo pareigų pažeidimo pripažimidimo pripažimis vikinkščiu, turi būti įvertinta, kokio pobūtžio geriai buvo pažeisti, kiek aiškiai buvo įvardytos darbuotojo pareigos, kokių kilo padarinių dėl padaryto pažeidimo, kokia yra tokių ar parasių pažeidimų vertinimo praktika darbovietėje ir pan. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje bykoje Nr. e3K-3-461-695/2018, 29 punktas).
- 20. Kasacinis teismas, aikindamas ki 2017 m. liepos 1 d. galiojusios redakcijos <u>DK 235 straipsnio</u> 2 dalies 11 punktą, kurio muostatos iš esmės atitinka <u>DK 58 straipsnio</u> 3 dalies 7 punkto muostatą ir dėl to ši jo praktika šlieka aktuali, yra konstatavęs, kad sprendžiant klausimą, ar darbo drausmės pažeidimas priskirtinas pris šūrkščių, būtina analizuoti darbuotojo neteisėto elgesio pobūdį, dėl šio pažeidimo atsiradusius muostolius bei kitokis neigiamus padarinius, darbuotojo kaltę ir jos formas, kitų asmenų veiksmų įtaką šiam pažeidimui bei kitas svarbias aplinkybes; tam, kad būtų konstatuotas šiurkštus darbo drausmės pažeidimas, ne visais atvejais būtina, kad darbdavys dėl darbuotojo neteisėtų veiksmų patitų realius nuosokolius (Lietuvos Alukščiustojo Teismo 2012 m. gruodžio 14 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-562/2012; 2013 m. sausio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. ašK-3-107/2013; 2017 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-55-248/2017, 29 punktas).
- Remiantis DK 58 straipsnio 5 dalimi, sprendiną nutraukti darbo sutartį dėl darbuotojo padaryto pažeidimo darbdavys turi priimti įvertinęs pažeidimo ar pažeidimų sunkumą ir padarinius, padarymo aplinkybes, darbuotojo kaltę, priežastinį ryšį tarp darbuotojo veikos ir atsiradusių padarinių, jo elgesį ir darbo rezultatus iki pažeidimo ar pažeidimų padarymo. Atleidimas iš darbo turi būti proporcinga pažeidimui ar jų visumai priemonė.
- Šios įstatymų muostatos teikia pagrindą daryti išvadą, kad darbo pareigų pažeidimas, pagal teisinį reguliavimą sudarantis pagrindą nutraukti darbo sutartį (pvz., šiurkštus pareigų pažeidimas), savaime nereiškia, kad darbuotojas turi būti atleidžiamas iš darbo. Kaip nurodoma kasacinio teismo praktikoje, darbdavys visais atvejais privalo įvertinti su darbo pareigų pažeidimu susijusias aplinkybes, išklausyti darbuotojo poziciją (DK. 58 straipsnio 4 dalis) ir tik nustatęs, kad tam egzistuoja pakankamas pagrindas ir tai būtų proporcinga, nutraukti darbo sutartį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-461-695/2018, 49 punktas).
- Analogiškos pozicijos buvo laikomasi ir talkant iki 2017 m. liepos 1 d. galiojusios redakcijos <u>DK</u> nuostatas. Jas aiškinant suformuotoje kasacinio teismo praktikoje (kuri aktuali ir talkant liki 2017 m. liepos 1 d. galiojusios redakcijos <u>DK</u> nuostatas. Jas aiškinant suformuotoje kasacinio teismo praktikoje (kuri aktuali ir talkant liki 2017 m. liepos 1 d. galiojusios redakcijos <u>DK</u> nuostatas. Jas aiškinant suformuotoje kasacinio teismo praktikoje (kuri aktuali ir talkant iki 2017 m. liepos 2018 m. vasario 23 d. nutarties civilineje byloje <u>Nr. 3K-3-55-248/2018</u> 30 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Šioje nutartyte, detalizuojam įstatymo nuostatas, nurodyta, kad darbuotojo požiūris į padarytą pažeidimą, kaltės pripažinimas, kritiskas save elgesio vertinimas taip pat turi reikšmės parenkant drausminės atsakomybės rīšį, nes parodo, ar ateityje darbdavys gali tikėtis, kad darbo drausmės pažeidimą padarys, kaltės pripažinimas, kritiskas save elgesio vertinimas taip pat turi reikšmės parenkant drausminės atsakomybės rīšį, nes parodo, ar ateityje darbdavys gali tikėtis, kad darbo drausmės pažeidimą padarysis, kalt nerinas atsaugotis ar muogastauti dėl tyčnių netesėtų veiksmų. Kitaip tariant, įvertinęs aplinkyblų visumą darbdavys speridžia, ar yra pagarindas darbuotoju pastirkičit. Jeigu įšvartytos aplinkybės rodo pažedimą padaristos asmens abejingumą dėl savo padarytų veiksmų ir kartu atskleidžia jo nesiskaitymą su darbdavio interesais, tai pastitkėjimo praradimas ir jo nulemtas darbdavio pasirinkimas nutraukti darbo santykius teismo gali būti pripažintas proporcinga darbdavio pasirinkta priemone girant savo interesus.
- . Apibendrindama teisėjų kolegija pažymi, kad, sprendžiant ginčą teisme dėl darbo sutarties nutraukimo, kai ji nutraukta dėl darbuotojo padaryto šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo, turi būti patikrinta, ar darbo pareigos pažeistos, ar pažeidimas šiurkštus ir ar darbo sutarties nutraukimas yra proporcinga priemonė.

Dėl darbo sutarties nutraukimo dėl darbuotojo padaryto šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo teisėtumo ir pagrįstumo nagrinėjamoje byloje

- 25. Nagrinėjamu atveju šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu darbdavės pripažintas tyčinis darbuotojo neįgijimas darbo funkcijoms vykdyti reikalingos kvalifikacijos, siekiant išvengti tiesioginio darbo funkcijų vykdymo (atsakovės 2019 m sausio 4 d. įsakymas Nr. P-5/2019).
- Pagal Darbo tvarkos taisykliu, patvirtintų 2017 m. spalio 4 d. atsakovės įsakymu Nr. 03-20, 5.8.2 punktą šiurkščiais darbo pareigų pažeidimais laikomi darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų, darbų organizavimo ir vykdymo taisyklių, instrukcijų ar kitų reikalavimų nesilaikymas (5.8.2.1 punktas) bei nepagrįstas atsisakymas dirbti (5.8.2.2 punktas). Atsakovė nagrinėjant ginčą nurodė, kad ieškovas nesilaikė Taisyklių 5.2 punkte nustatytos pareigos darbuotojas (vairuotojas), išvyksiantis į komandiruotę vežti krovinio, be kitų, privalo turėti galiojantį dokumentą, patvirtinantį pradinę 95 kodo kvalifikaciją, o ieškovo 95 kodo kvalifikacijos galiojimas buvo pasibaigęs, ieškovas nepasirūpino jos pratęsimu.
- 27. Sprendžiant, ar ieškovas šiuo atveju padarė darbo pareigų pažeidimą, svarbus klausimas, ar 95 kodo kvalifikacijos įgijimas (pratęsimas) yra darbuotojo darbo pareiga. Dėl to išsiskyrė ne tik bylos šalių pozicijos, bet ir bylą nagrinėję teismai šį klausimą sprendė skirtingai.
- 95 kodo kvalifikacijos turėjimas vairuotojams, vežantiems krovinius ar keleivius ES keliais komerciniais tikslais, yra būtinas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/59/EBdėl tam tikrų kelių transporto priemonių kroviniams ir keleiviams vežti vairuotojų pradinės kvalifikacijos ir kvalifikacijos ir kvalifikacijos ir kvalifikacijos ir kvalifikacijos suteikimo sąlygos ir tvarka (vairuotojų, privalančių turėti pradinę kvalifikacijos suteikimo sąlygos ir tvarka (vairuotojų, privalančių turėti pradinę kvalifikacijos, mokymų periodiškumas, trukmė, turinys ir kt.) aptartos susisiekimo ministro 2006 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. 3-334 patvirtintame Kelių transporto priemonių kroviniams ir keleiviams vežti vairuotojų pradinės kvalifikacijos suteikimo bei periodinio mokymo sąlygų ir tvarkos apraše.
- Neabejotina, kad įgyti 95 kodo pradinę kvalifikaciją ir periodiškai ją tobulinti, dalyvaudamus profesiniame vairuotojų mokyme (Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 2 straipsnio 53 dalis) ar periodiniame profesiniame vairuotojų mokyme (Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 2 straipsnio 47 dalis), ir gauti vairuotojų pradinės profesinės kvalifikacijos ar vairuotojo profesinės kvalifikacijos periodinio tobulinimo pažymėjimą gali ir darbo santykiuose nesantis vairuotojas.
- Vis dėlto nagrinėjamu atveju aktualu, kaip profesinės kvalifikacijos tobulinimo klausimas turi būti sprendžiamas tais atvejais, kai darbuotojo 95 kodo kvalifikacijos galiojimas baigiasi ir jai pratęsti būtinas dalyvavimas periodiniame profesiniame vairuotojų mokyme darbuotojui esant darbo santykiuose. Nutarties 28 punkte nurodytuose teisės aktuose tokia tvarka nėra reglamentuota. Ji nėra nustatyta ir atsakovės vietiniuose teisės aktuose. Vidaus tvarkos taisyklių 5.2 punkto nuostata, kad darbuotojas (vairuotojas), išvyksiantis į komandiruotę vežti krovinio, privalo turėti, be kitų galiojančių dokumentų, ir pradinę 95 kodo kvalifikacija, tik nurodo, kokie dokumentai reikalingi, vykstant į komandiruote, tačiau nenustato jų įgijimo tvarkos.
- 31. Sprendžiant šį klausimą visų pirma pažymėtina, kad, sudariusios darbo sutartį, darbo santykių šalys viena kitos atžvilgiu įgyja tam tikras teises ir pareigas. Įgyvendindami savo teises ir vykdydami pareigas, darbdaviai ir darbuotojai privalo elgtis sąžiningai, bendradarbiauti, nepiktnaudžiauti teise (DK 24 straipsnio 2 dalis).
- Darbdavio pareigos, susijusios su profesiniu darbuotojo tobulėjimu, nustatytos DK 29 straipsnyje: darbdavys privalo apmokyti darbuotoją dirbti tiek, kiek tai būtina jo darbo funkcijai atlikti (1 dalis); darbdavys privalo intis priemonių darbuotojų kvallifikacijai ir jų profesionalumui, gebėjimui pristiatkyti prie besikeičiančių verslo, profesinių ar darbo sąlygų didinti. Šiais tikslais šiame kodekse, darbo teisės normų ar šalių sustarimų nustatytais atvejais ir tvarka darbdavys sudaro sąlygas darbuotojui mokytis, tobulimi kvalifikaciją ir profesiškai tobulėti (2 dalis). Aptariamos darbdavio pareigos reglamentavimas yra abstraktaus pobūdžio, konkreti jos is kraiška ir turinys gali priklausyti nuo darbdavio veiklos rūšies ir jai keliannų reikalavimų, darbuotojų atliekamų darbo funkcijų ir pan. Paminėtina, kad pagal DK 111 straipsnio 2 dalies 5 punktą kvalifikacijos tobulinimo darbdavio pavedimu laikotarpis įtraukiamas į darbo
- Nors DK 37 straipsnis, reglamentuojantis susitarimą dėl mokymo išlaidų atlyginimo, tiesiogiai ginčo santykių nereglamentuoja, tačiau jame aiškus žinių ar gebėjimų, būtinų darbo funkcijoms atlikti (kurių palaikymą turi užtikrinti
- Byloje nustatyta, kad atsakovės, kaip įmonės, pagrindinė veikla yra komercinis krovinių vežimas Europos Bendrijos teritorijoje. Vadinasi, atsakovės darbuotojams, vykdantiems šias funkcijas (vairuotojams), 95 kodo kvalifikacija privaloma, tokios kvalifikacijos žinios yra tiesiogai susijusios su jų darbo funkcijų vykdymų, būtinos darbinėje veikloje. Taigi, tokios kvalifikacijos įgijimu (periodiniu pratęsimu) yra suinteresuotas tiek darbdavys, tiek darbuotojas, ketnantis testi darbo santykius. Apdairus ir rūpestingas darbdavys, siekdamas išlaikyti relikiamos kvalifikacijos darbuotojus ir taip užilkrinti sklandų veiklos organizacinių, galimybę optimaliai panaudoti turimus techninius ir žmogiškuosius resursus, intusi tam tikrų organizacinių ir galbūt finansinių priemonių, kad darbuotojai dalyvautų periodiniame profesniame vairuotojų mokyme ir įgytų relikamą kvalifikaciją.
- Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad nors atsakovė siuntė ieškovui pranešimus apie būtinumą prasitęsti 95 kodo kvalifikaciją, pati atsakovė juose esančią informaciją siejo ne su įpareigojimu vykdyti darbo funkcijas, nenustatė Appliacines instancijos tesirnas instanci, kad nors aistakove stinie teskoviu pranesimis apie bulinimi prasististi aksiakeja, pati aistakove juose esancij miorinicija stejo ne su paregojimi vykdyu carob tinicijas, nentstane konkrečiu, su darbo finikciju vykdymu susijusių paregaji parejakojimas. Atsakovė mosekliai laikėsi pozicijos, kad 95 kodo kvalifikacija turi būti įgyjama darbuotojo poilsio laiku, nederino darbo laiko, kuris galėtų būti skirtas mokymams. Apibendrindamas apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad atsakovės nosekliai laikėsi pozicija prieštaringa ir nenuosekli viena vertus, ji teigia, kad 95 kodo kvalifikacijos turėjimas yra asmeninio pobličžio variuotojo teisė, kurią jis turi įgyvendinti savarankiškai, kitaip tariant, tai nėra pareiga, kyklanti iš darbo santykių, kita vertus, šios kvalifikacijos kvalifikacijos turėju pažeidima. Teisėjų koleja ustatika su šio teismo švada, kad pagal byloje nustatytas faktines aplikybes ir esamar teisnii reglamentavimą šiuo atrop areigų pažeidimas. Atsisakymas vykti į komandiruotę Europos Sąjungos šalyse vežti komercinių krovinių neturint būtinos 95 kodo kvalifikacijos, taip pat nelaikytinas nepagristu atsisakymu dirbti, kadangi reikalavimus dėl tokios kvalifikacijos būtinumo nustato teisės aktai.
- Daryti švadą, kad konkrečiu atvėju darbuotojas savarankiškai turi igyti reikiamą kvalifikaciją, būtų galima, jei tokią švadą suponuotų aiškios įstatymo ar sutarties nuostatos. Atsakovė kasaciniame skunde pabrėžė, kad šalys nebuvo sustanusios dėl 95 kodo kvalifikacijos įgijimo apmokėjimo. Darbo sutartimi ieškovas įdarbintas kaip vairuotojas, sutartyje nesiejant jo pareigų su kvalifikacija vežti krovinius Europos Bendrijos teritorijoje. Pagal DK 6 straipsnio 2 dalį, kai abejojama dėl darbo santykius reglamentuojančių sutarčių sąlygų, jos aiškinamos darbuotojų naudai. Nagrinėjamu atveju nei iš įstatymo, nei iš šalių sudarytos darbo sutarties nuostatų nėra akivaizdu, kad ieškovui teko pareiga savo lėšomis ir poilsio laiku įgyti kvalifikaciją, reikalingą dirbant pas esamą darbdavę, todėl nėra ir pagrindo konstatuoti šios pareigos pažeidimo.
- Sutiktina ir su apeliacinio teismo švada, kad net ir tuo atveju, jei 95 kodo kvalifikacijos neigijimas būtų kvalifikuotas kaip ieškovo darbo pareigų pažeidimas, toks pažeidimas nelaikytinas šiurkščiu. Tokią išvadą pagrindžia šie argumentai ir aplinkybės: imonėje nebuvo aiškaus reglamentavimo, kaip organizuojami ir vykdomi kvalifikacijos kėlimo mokymai; ieškovo neveikimui iš dalies įtaką padarė pati darbdavė, visiškai atsisakydama prisidėti prie jo kvalifikacijos įgijimo, nors kitons darbuotojų grupėms tokią pagalbą teikė; atsakovė neirodė ieškovo veiksmų neigiamų turtinių ar kitokių padarinių.
- Iš dalies sutiktina su atsakovės argumentais, kad byloje nustatyti ieškovo veiksmų neigiamų turtinių ar kitokių padarinių.

 Iš dalies sutiktina su atsakovės argumentais, kad byloje nustatyti ieškovo veiksmai, teisiškai kvalifikuojant juos bendradarbiavimo principo aspektu, nebuvo visiškai tinkami. Minėta, kad, įgyvendindami savo teises ir vykdydami pareigas, darbdaviai ir darbuotojai privalo elgisi sąžiningai, bendradarbiauti, nepikmaudžiauti teise (DK 24 straipsnio) 1 dalis); darbo teisių įgyvendinimas ir pareigų vykdymas neturi pažeiti kitų asmenų teisių ir įstatymų saugomų interesų (DK 24 straipsnio) 2 dalis). Iskovas, žinodamas apie besbaigianti 95 kodo kvalifikacijos seminia, jos ne tik neigijos savarankiškai, bet ir atsakove i aškai neieriselkė teisniniame ginče deklaruotos savo nuostatos, kad šios kvalifikacijos įgijimą turi užikrinti darbdavys. Galiausiai, kai turėtos 95 kodo kvalifikacijos galiojimo terminas pasibaigė ir priartėjo numatytos komandiruotės data, ieškovas pranešė darbdavei, kad įgis nurodytą kvalifikacija savarankiškai, vėliau ją įgijo, tačiau, taip veikdamas, negalėjo išvykti į darbdavės suplamotą komandiruotę. Vis dėlto, atsižvelgiant į byloje nustatytas faktines aplinkybes ir esamą teisinį reglamentavimą, nesant aškiai įtivitintos pareigos ieškovui savarankiškai, savo lėšomis, įgyti reikiamą kvalifikacija, nurodyti bendradarbiavimo trūkumai negali būti vertinami kaip šiurkštus darbo pareigų pažeidimas, sudarantis pagrindą skirti griežčiausią drausminę nuobaudą atleidimą iš darbo.
- 39. Apibendrindama teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog ieškovo atleidimas iš darbo už šiurkštų darbo pareigų pažeidimą neteisėtas

- 40. Pagal DK 218 straipsnie 4 dali, jeigu darbo ginčą dėl teisės nagrinėjantis organas nustato, kad darbuotojas į pirmesnį darbą negali būti grąžintas dėl ekonominių, technologinių, organizacinių ar panašių priežasčių arba dėl to, kad jam gali bitti sudarytos nepalankios sąłygos dirbti, arba kai darbuotojo negrąžmit prako darbdovyo, darbo gnčą nagrinėjantis organas priima sprendimą pripažmit afleidimą iš darbo neteisėtu, pritesia fismokėti vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos, bet ne ilgiau kaip už vienus metus, ir patirtą turtinę ir neturtinę žalą. Taip pat darbuotojui priteisiama kompensacija, kurios dydis yra lygus vienam darbuotojo vidutiniam darbo užmokesčiui už kiekvienus dvejus darbo santykių trukmės metus, bet ne daugiau kaip šeši darbuotojo vidutiniai darbo užmokesčiai.
- Apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į ieškovo išdirbtą pas atsiakovę kaiką, priteisė trijų vidutinių darbo užmokesčių dydžio kompensaciją, o priteistiną kompensaciją už priverstinės pravaikštos laiką sumažino per pusę, attirinkamai motyvuodamas ir nurodydamas, kad toks dydis attitiks šalių interesų pusiausvyros ir proporcingumo principus bei nebus neproporcingai didelė finansinė našta darbdaviui.
- Atsakovė kasaciniu skundu prašo pastarąją kompensaciją dar mažinti. Teisėjų kolegija pažymi, kad atsakovės nurodyti kompensacijos mažinimo pagrindai jau įvertinti apeliacinės instancijos teismo, todėl dar labiau mažinti priteistą kompensaciją nėra teisinio pagrindo.
- 43. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad ieškovės kasacinio skundo argumentai nesudaro teisinio pagrindo keisti ar naikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimą. Dėl to kasacinis skundas atmestinas, o apeliacinės instancijos teismo sprendimas paliktinas nepakeistas (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas ir 3 dalis).

Dėl bylinėj imosi išlaidų

. Ieškovas pateikė įrodymus, patvirtinančius kasaciniame teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas – 1815 Eur už advokato pagalbą parengiant atsiliepimą į kasacinį skundą, ir prašo priteisti šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Prašoma priteisti suma neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 7, 8.14 punktuose nustatyto dydžio. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad, netenkinant kasacinio skundo, ieškovui iš kasacinį skundą padavusios atsakovės priteistinas nurodytų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas (<u>CPK 98 straipsnis</u>).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalieri,

nutaria:

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 26 d. sprendimą palikti nepakeistą. Priteisti ieškovui A. B. (a. k. (duomenys neskelbtini) iš atsakovės uždarosios akcinės bendrovės "Kautra Cargo" (j. a. k. 302616570) 1815 (vieną tūkstantį aštuonis šimtus penkiolika) Eur bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Davidonienė

Janavičiūtė

Šemas